

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIJY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

NamMQI
O'quv-uslubiy boshqarma
№ 699
«3» 07 2024 y.

MOLIYAVIY XAVFSIZLIK

FANING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400 000	–	Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohalari:	410 000	–	Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi:	70410101	–	Buxgalteriya hisobi (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Fan/modul' kodi	O'quv yili	Semestr	Kredit
FINSEC8	2024-2025	3	7,5
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari	
Tanlov	O'zbek	6	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Moliyaviy xavfsizlik	90 (44 m/46 a)	135	225
1.	<p>1. Fanning mazmuni</p> <p>Ushbu modul talabalarga, moliyaviy xavfsizlik bo'yicha chuqur nazariy va amaliy bilim berish, tajribalarni o'rgatish va oqilona moliyaviy siyosat olib borishni o'rgatishga mo'ljallangan. Ya'ni, moliyaviy xavfsizlik nazariyasi va amaliyotini hamda moliya tizimi va uning bo'g'inlariga xos statistik materiallarni miqdoriy tahlil qilishga o'rgatish; mamlakat va hududlar moliyaviy xavfsizligini ta'minlashning iqtisodiy mexanizmlarini bilishga; byudjet-soliq, pul-kredit, xo'jalik yurituvchi sub'yektlarning moliyaviy xavfsizlik darajasini baholay olishni o'rgatishga xizmat qiladi.</p> <p>Fanning vazifasi - masofaviy mustaqil bilim olish imkoniyatlarini kengayishi;</p> <ul style="list-style-type: none"> - amaliyotdagi mavjud muammolarni o'rganish va uni bartaraf etish yo'llarini aniqlash; - moliyaviy xavfsizlikning mazmun-mohiyati va ahamiyatidan kelib chiqib nazariy gipotezalarni shakllantirish, ishonchli natijalarga tayanib xulosalar chiqarish; - moliyaviy xavfsizlikning makro va mikro aspektlari bo'yicha ilmiy dunyo qarashni shakllantirish; - mamlakat moliyaviy xavfsizligini ta'minlashning ijtimoiy, iqtisodiy mezonlari bo'yicha zarur xulosalarni chiqarish; - pul-kredit tizimi moliyaviy xavfsizligi va uni moliya tizimi barqarorligidagi o'rni va ahamiyatini tushunishi; - korporativ sektor va boshqa xo'jalik yurituvchi sub'yektlar moliyaviy xavfsizligi va uning asosiy komponentlarini tahlil qilishi; - tashqi iqtisodiy faoliyat moliyaviy xavfsizligini ta'minlashning tashkiliy-iqtisodiy asoslarini bilishni kerak. 		
2.	<p>1-mavzu: Moliyaviy xavfsizlikning nazariy asoslari</p> <p>Xavfsizlik tushunchasi va mohiyati. Moliyaviy xavfsizlik mamlakat milliy xavfsizligining muhim tarkibiy qismi sifatida. Moliyaviy xavfsizlik va barqaror rivojlanish.</p> <p>2-mavzu: Mamlakat moliyaviy xavfsizligini ta'minlash mezonlari va indikatorlari</p> <p>Mamlakatning moliyaviy xavfsizligi: asosiy muammolar va ta'minot vositalari. Mamlakatning moliyaviy xavfsizligini o'rganishning asosiy vazifalari. Davlatning moliyaviy xavfsizligi ko'rsatkichlari tizimi. Mamlakatning moliyaviy xavfsizligini aniqlash usullari. Mamlakatning moliyaviy xavfsizligini monitoring qilish</p> <p>3-mavzu: Mamlakat moliyaviy xavfsizligini ta'minlash mezonlari va indikatorlari</p> <p>Mamlakatning moliyaviy xavfsizligi: asosiy muammolar va ta'minot vositalari. Mamlakatning moliyaviy xavfsizligini o'rganishning asosiy vazifalari. Davlatning moliyaviy xavfsizligi ko'rsatkichlari tizimi. Mamlakatning moliyaviy xavfsizligini aniqlash usullari. Mamlakatning moliyaviy xavfsizligini monitoring qilish</p> <p>4-mavzu: Hududlar moliyaviy xavfsizligi</p> <p>Mintaqalarning moliyaviy xavfsizligini o'rganishning asosiy vazifalari. Moliyaviy xavfsizlik diagnostikasida reyting bahosi. Hududlarning moliyaviy xavfsizligi ko'rsatkichlari tizimi. Hududlarning moliyaviy xavfsizligini diagnostika qilish metodologiyasi.</p> <p>5-mavzu: Hududlar moliyaviy xavfsizligi</p> <p>Mintaqalarning moliyaviy xavfsizligini o'rganishning asosiy vazifalari. Moliyaviy xavfsizlik diagnostikasida reyting bahosi. Hududlarning moliyaviy xavfsizligi ko'rsatkichlari tizimi. Hududlarning moliyaviy xavfsizligini diagnostika qilish metodologiyasi.</p> <p>6-mavzu: Hududlar moliyaviy xavfsizligi</p> <p>Mintaqalarning moliyaviy xavfsizligini o'rganishning asosiy vazifalari. Moliyaviy xavfsizlik diagnostikasida reyting bahosi. Hududlarning moliyaviy xavfsizligi ko'rsatkichlari tizimi. Hududlarning moliyaviy xavfsizligini diagnostika qilish metodologiyasi.</p>		

7-mavzu: Xo'jalik yurituvchi sub'yektlar moliyaviy xavfsizligi

Xo'jalik yurituvchi subektlarning moliyaviy xavfsizligining mohiyati. Tadbirkorlik subektlarining moliyaviy manfaatlariga tahdidlar, ularni tasniflash. Tadbirkorlik sub'yektlarining mulkiga zarar etkazuvchi jinoyatlardan himoya qilish. Kompaniyaning kompleks xavfsizligini huquqiy ta'minlash. Moliyaviy xavfsizlik auditi.

8-mavzu: Xo'jalik yurituvchi sub'yektlar moliyaviy xavfsizligi

Xo'jalik yurituvchi subektlarning moliyaviy xavfsizligining mohiyati. Tadbirkorlik subektlarining moliyaviy manfaatlariga tahdidlar, ularni tasniflash. Tadbirkorlik sub'yektlarining mulkiga zarar etkazuvchi jinoyatlardan himoya qilish. Kompaniyaning kompleks xavfsizligini huquqiy ta'minlash. Moliyaviy xavfsizlik auditi.

9-mavzu: Shaxsning moliyaviy xavfsizligi

Shaxsning moliyaviy xavfsizligi mazmuni va ahamiyati. Shaxsning moliyaviy xavfsizligini o'rganish xususiyatlari. Jismoniy shaxsning moliyaviy xavfsizligiga ta'sir etuvchi omillar. Moliyaviy vositalar jismoniy shaxsning moliyaviy xavfsizligini ta'minlash vositasi sifatida

10-mavzu: Shaxsning moliyaviy xavfsizligi

Shaxsning moliyaviy xavfsizligi mazmuni va ahamiyati. Shaxsning moliyaviy xavfsizligini o'rganish xususiyatlari. Jismoniy shaxsning moliyaviy xavfsizligiga ta'sir etuvchi omillar. Moliyaviy vositalar jismoniy shaxsning moliyaviy xavfsizligini ta'minlash vositasi sifatida

11-mavzu: Byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligi

Mamlakat byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati. Iqtisodiyotda byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligining ahamiyati. Mamlakatning byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligini ta'minlash vositalari. O'zbekiston Respublikasida soliq tizimining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash bilan bog'liq vazifalar.

12-mavzu: Byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligi

Mamlakat byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati. Iqtisodiyotda byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligining ahamiyati. Mamlakatning byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligini

ta'minlash vositalari. O'zbekiston Respublikasida soliq tizimining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash bilan bog'liq vazifalar.

13-mavzu: Byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligi

Mamlakat byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati. Iqtisodiyotda byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligining ahamiyati. Mamlakatning byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligini ta'minlash vositalari. O'zbekiston Respublikasida soliq tizimining moliyaviy xavfsizligini ta'minlash bilan bog'liq vazifalar.

14-mavzu: Pul-kredit tizimida moliyaviy xavfsizlik

Bank tizimining barqarorligi mamlakat moliyaviy xavfsizligining tarkibiy qismi sifatida. Fond bozori barqarorligi va moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash. Ichki va tashqi qarzlarning mamlakat moliyaviy xavfsizligiga ta'sirini baholash. Milliy valyutaning konvertatsiyasi mamlakatning moliyaviy xavfsizligini ta'minlash omili sifatida.

15-mavzu: Pul-kredit tizimida moliyaviy xavfsizlik

Bank tizimining barqarorligi mamlakat moliyaviy xavfsizligining tarkibiy qismi sifatida. Fond bozori barqarorligi va moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash. Ichki va tashqi qarzlarning mamlakat moliyaviy xavfsizligiga ta'sirini baholash. Milliy valyutaning konvertatsiyasi mamlakatning moliyaviy xavfsizligini ta'minlash omili sifatida.

16-mavzu: Pul-kredit tizimida moliyaviy xavfsizlik

Bank tizimining barqarorligi mamlakat moliyaviy xavfsizligining tarkibiy qismi sifatida. Fond bozori barqarorligi va moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash. Ichki va tashqi qarzlarning mamlakat moliyaviy xavfsizligiga ta'sirini baholash. Milliy valyutaning konvertatsiyasi mamlakatning moliyaviy xavfsizligini ta'minlash omili sifatida.

17-mavzu: Banklar moliyaviy xavfsizligi

Banklar moliyaviy xavfsizligining konseptual asoslari. Bank xavfsizligining huquqiy va tashkiliy asoslari. Mulka va bankning ishlash tartibiga zarar etkazadigan jinoyatlardan himoya qilish. Bankning moliyaviy xavfsizligini axborot ta'minoti.

18-mavzu: Banklar moliyaviy xavfsizligi

Banklar moliyaviy xavfsizligining konseptual asoslari. Bank xavfsizligining huquqiy va tashkiliy asoslari. Mulkka va bankning ishlash tartibiga zarar etkazadigan jinoyatlardan himoya qilish. Bankning moliyaviy xavfsizligini axborot ta'minoti.

19-mavzu: Banklar moliyaviy xavfsizligi

Banklar moliyaviy xavfsizligining konseptual asoslari. Bank xavfsizligining huquqiy va tashkiliy asoslari. Mulkka va bankning ishlash tartibiga zarar etkazadigan jinoyatlardan himoya qilish. Bankning moliyaviy xavfsizligini axborot ta'minoti

20-mavzu: Tashqi iqtisodiy faoliyat moliyaviy xavfsizligini ta'minlash

Jahon moliyaviy inqirozi sharoitida davlatning moliya tizimini himoya qilish choralari. Jahon iqtisodiyoti globalashuvi sharoitida milliy iqtisodiyot. Iqtisodiy suverenitet. Milliy iqtisodiyotdagi raqobatbardoshlik. Xalqaro iqtisodiy va moliyaviy tashkilotlarda mamlakatning milliy va moliyaviy manfaatlarini himoya qilish

21-mavzu: Noqonuniy yo'l bilan topilgan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish – moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash omili sifatida

Noqonuniy yo'l bilan topilgan daromadlarni legallashtirish jarayonining iqtisodiy mohiyati va mazmuni. Pul yuvish vositalarining zamonaviy modellarning tavsifi. Noqonuniy yo'l bilan topilgan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashni huquqiy tartibga solish xususiyatlari. Jinoyatlardan olingan daromadlarni legallashtirish soya iqtisodiyotini rivojlantirishning asosiy omili sifatida.

22-mavzu: Noqonuniy yo'l bilan topilgan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish – moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash omili sifatida

Noqonuniy yo'l bilan topilgan daromadlarni legallashtirish jarayonining iqtisodiy mohiyati va mazmuni. Pul yuvish vositalarining zamonaviy modellarning tavsifi. Noqonuniy yo'l bilan topilgan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashni huquqiy tartibga solish xususiyatlari. Jinoyatlardan olingan daromadlarni legallashtirish soya iqtisodiyotini rivojlantirishning asosiy omili sifatida.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Moliyaviy xavfsizlikning nazariy asoslari
2. Moliyaviy xavfsizlikning nazariy asoslar
3. Mamlakat moliyaviy xavfsizligini ta'minlash mezonlari va indikatorlari
4. Mamlakat moliyaviy xavfsizligini ta'minlash mezonlari va indikatorlari
5. Hududlar moliyaviy xavfsizligi
6. Hududlar moliyaviy xavfsizligi
7. Xo'jalik yurituvchi sub'yektlar moliyaviy xavfsizligi
8. Xo'jalik yurituvchi sub'yektlar moliyaviy xavfsizligi
9. Shaxsning moliyaviy xavfsizligi
10. Shaxsning moliyaviy xavfsizligi
11. Byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligi
12. Byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligi
13. Byudjet-soliq tizimi moliyaviy xavfsizligi
14. Pul-kredit tizimida moliyaviy xavfsizlik
15. Pul-kredit tizimida moliyaviy xavfsizlik
16. Pul-kredit tizimida moliyaviy xavfsizlik
17. Banklar moliyaviy xavfsizligi
18. Banklar moliyaviy xavfsizligi
19. Banklar moliyaviy xavfsizligi
20. Tashqi iqtisodiy faoliyat moliyaviy xavfsizligini ta'minlash
21. Tashqi iqtisodiy faoliyat moliyaviy xavfsizligini ta'minlash
22. Noqonuniy yo'l bilan topilgan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish – moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash omili sifatida
23. Noqonuniy yo'l bilan topilgan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish – moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash omili sifatida

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkaziladi. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llaniladi.

IV. Fan bo'yicha kurs isbi rejalashtirilmagan

V. Mustaqil ta'lim uchun topshiriqlar

Mustaqil ta'lim uchun topshiriqlar mavzular:

1. Moliyaviy xavfsizlikning maqsad va vazifalari.
2. Moliyaviy xavfsizlik turlarini tasniflash
3. Moliyaviy xavfsizlikka tahdid soluvchi omillar va real tahdidlar
4. Moliyaviy xavfsizlik ko'rsatkichlari va ularning mezonlari
5. Iqtisodiyotda soliq tizimining moliyaviy xavfsizligi

<p>6. Byudjet tizimining moliyaviy xavfsizligi: tahdidlar va ko'rsatkichlar</p> <p>7. Pul-kredit tizimining moliyaviy xavfsizligi</p> <p>8. Valyuta tizimining moliyaviy xavfsizligi: tahdidlarni zararsizlantirish usullari</p> <p>9. Mintaqaviy darajada moliyaviy xavfsizlik</p> <p>10. Mahalliy byudjetning moliyaviy barqarorligi va xavfsizligi</p> <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan loyiha ishi, esse, tezis yoki ilmiy maqola yozish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p>	<p>3. VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Buxgalteriya hisobi nazariyasi va amaliyoti, shu jumladan xarajatlar, byudjetlashirish va qarorlarni qabul qilish usullari bo'yicha ilg'or bilimlarni namoyish etadi. - Moliyaviy xavfsizlik fanining nazariyasi va amaliyoti bo'yicha ilg'or bilimlarni namoyish etish, shu jumladan yangi tashkilotlarda strategik boshqaruv hisobi, xarajatlarni boshqarish va boshqaruv hisobi va boshqarish masalalari. - Moliyaviy xavfsizlik fanining buxgalteriya amaliyotini turli tashkiliy sharoitlarda, ayniqsa aniq amaliy tadqiqotlar orqali tushunish va tushuntirish. -Faoliyatni o'Ichash modellari, boshqaruv nazorati va uzatish narxleri va yangi amaliyotning tarqalishi jarayonlari kabi fanning aniq yo'nalishlari bo'yicha bilimlarni namoyish etish. - Moliyaviy xavfsizlik fanining murakkab masalalarini tushuntirish va menejerlarni zamonaviy buxgalteriya hisobida qanday qilib yaxshiroq tushunish / qo'llash mumkinligiga ishonitirish uchun taqdimot ko'nikmalarini rivojlantirish malakasiga ega bo'lishi kerak.
<p>4. VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) echish; • loyiha ishi bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni echish; • so'rov o'tkazish. 	

<p>5. VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki test sinovlarini topshirish.</p>	<p>6. Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Burxanov A.U. Moliyaviy xavfsizlik. O'quv qo'llanma. –T.: Ma'naviyat, 2019. – 224 b. 2 Economic Security for a Better World. ILO Socio-Economic Security Programme. Copyright. International Labour Organization 2005. ISBN 92–2–115611–7. 3 Norbekov D., Misirov K., Tashmanov / Moliyaviy va boshqaruv hisobi. O'quv qo'llanma. –T.: Iqtisod-moliya, 2018. –194 b. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi–T.: O'zbekiston, 2023. 2 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasidan kelib chiqqan holda fanning vazifalari. 2022–2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasining ustuvor yo'nalishlaridan kelib chiqib korxonalar iqtisodiyoti va innovatsiyalarni boshqarish masalalarini o'rganish. 3 Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 488 b. 4 Каранина Э.В. Финансовая безопасность. Учебное пособие. – СПб.: ИС Интермедия, 2016. – 336 стр. 5 Еришвили Н.Д., Соколов А.П., Маилян С.С. Экономическая безопасность: учебник для студентов вузов. М.:ЮНИТИ-ДАНА. 2016. – 503 с. <p>Axborot manbalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. 2. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 3. www.tradingeconomics.com – Iqtisodiy ko'rsatkichlar sayti
--	--

7.	Namangan muhandislik – qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.
8.	Fan/modul' uchun ma'sullar: U.Xolmirzayev– NamMQI “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrası dotsenti, i.f.f.d. PhD
9.	Taqrizchilar: U.Tursunov – NamMTI “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrası mudiri dotsenti, i.f.n. I. Sirojiddinov – NamMQI “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrası professori, i.f.n.